

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.4 (347.2.3)

DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i6.291>*Л. К. Байрачна**кандидат філософських наук,**доцент кафедри конституційного права**Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**orcid.org/0000-0002-0249-8207**Д. О. Іванюта**студентка I курсу магістратури**міжнародно-правового факультету**Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**orcid.org/0000-0001-6516-504X*

ПРИВАТНИЙ ІНТЕРЕС ТА ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ТА ДОСТАТНОСТІ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Ця стаття сфокусована на дослідженні регулювання в Україні процедури фінансового моніторингу в контексті вимог до юридичних осіб щодо розкриття своїх бенефіціарних власників та корпоративної структури. Актуальність роботи полягає у практичному досвіді виконання вимог та застосування прийнятого Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 року № 361-IX та затвердженого відповідно до зазначеного закону та на його вимогу, Положення про форму та зміст структури власності від 19.03.2021 року № 163, розробленого Міністерством фінансів України. Метою роботи є висвітлення проблематики законодавчих вимог щодо розкриття українськими юридичними особами інформації про свою корпоративну структуру та зв'язки бенефіціарного контролю та/або володіння, а також обсяг, межі і порядок подання такої інформації відповідно до встановлених вимог у вимірі конституційних принципів.

Основна проблематика в цьому контексті полягає в тлумаченні норм Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» Європейського Парламенту та Ради Європи від 20 травня 2015 року та коректності імплементації положень документа в українське законодавство на прикладі положень та досвіду світового регулювання процедури розкриття бенефіціарів.

Ця стаття написана на підставі методів, з поміж інших, первинного аналізу матеріалу шляхом збору інформації релевантної тематики, вивчення джерел, зокрема, вивчення законодавчого регулювання та аналітики, спостереження практичних аспектів функціонування корпоративних реєстрів; вторинного методу щодо обробки та аналізу отриманих даних після здійснення вивчення матеріалу за тематикою; та верифікаційного методу щодо функціонування та дотримання висунутих вимог щодо предмету регулювання.

На підставі дослідження у статті наводяться висновки щодо питання співрозмірності запроваджених в Україні вимог, дотримання приватних інтересів юридичних осіб та обсягу витребуваної інформації відповідно до стандартів верховенства права, а також конституційних принципів пропорційності та достатності.

Ключові слова: кінцевий бенефіціарний власник, принцип достатності, обсяг розкриття, верховенство права, приватний інтерес, корпоративні реєстри, конституційні принципи.

Bayrachna L. K., Ivaniuta D. O. PRIVATE INTEREST AND THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY AND THE STANDARD OF REASONABLENESS WITHIN THE CONSTITUTIONAL LAW FRAMEWORK

This article is focused on the examination of the regulation of financial monitoring procedure in Ukraine in the context of the requirements for legal entities to disclose their beneficial owners and corporate structure. Publication is relevant to the practical experience of fulfilling the requirements and application of the adopted Law of Ukraine On Prevention of, and Counteraction to, Legalization (Laundering) of Proceeds from Crime, Financing of Terrorist Activities and Proliferation of Weapons of Mass Destruction No. 361-IX dated 06.12. 2019 and the Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 163 dated 19 March 2021 on the form and content of structure of property.

The article at hand is intended to cover the issues of legislative requirements for the disclosure of information about corporate structure and links of beneficial control and/or ownership by Ukrainian legal entities, as well as the scope of boundaries and the procedure for such disclosure.

The main issue in this context is the interpretation of the norms of the Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of Europe dated from 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing and the correctness of the implementation of its provisions to the Ukrainian legislation.

This article uses such writing methods, among others, such as the method of the primary analysis of the material by collecting information on relevant topics, the study of sources, in particular the study of legislative regulation, observation of the practical aspects of the functioning of corporate registries; the secondary method of processing

and analysis of data obtained after the study of material on the subject; as well as a verification method of operation and compliance with the requirements of the subject of regulation.

Based on the examples of global practices of regulating beneficiary disclosure procedures, this article raises issues of proportionality of the requirements introduced in Ukraine, observance of companies' private interests and scope of the information requested in accordance with the standards of the rule of law, as well as constitutional principle of proportionality and the standard of reasonableness.

Key words: ultimate beneficial owner, standard of reasonableness, scope of disclosure, rule of law, private interest, corporate registries, constitutional principles.

Постановка проблеми. З моменту прийняття Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 № 361-IX (далі – Закон) та прийняття на його виконання Положення про форму та зміст структури власності від 19.03.2021 № 163 (далі – Положення), українські бізнес та юридична спільнота перебувають у стані невизначеності щодо правил та процедури розкриття відомостей про кінцевих бенефіціарних власників (далі – КБВ) українських юридичних компаній. Через недосконалість законодавчого регулювання постало нагальне питання співрозмірності процедури розкриття схематичного зображення структури власності (далі – Структура) компаній та фактичного обсягу необхідних даних для визначення КБВ.

У статті проаналізовано актуальні проблеми, пов'язані з механізмом розкриття КБВ в Україні в порівнянні з нормами ЄС та подібного регулювання корпоративних відносин в інших країнах; досліджено питання визначення подання необхідного обсягу інформації для розкриття контролю в компаніях та межі такого розкриття, а також проведено співставлення принципу «приватного інтересу» та «достатності» в контексті конституційного права.

Метою статті є висвітлення актуальних проблем законодавчих вимог щодо розкриття українськими юридичними особами інформації про свою корпоративну структуру та зв'язки бенефіціарного контролю та/або володіння, а також обсяг, межі і порядок подання такої інформації відповідно до встановлених вимог у вимірі конституційних принципів.

У 2019 році Законом вперше було встановлено обов'язок юридичних осіб надавати державним реєстраторам інформацію про КБВ в обсязі, визначеному Законом. Разом із відомостями юридичні особи мають скласти та надати Структури власності [1], які відображатимуть систему взаємовідносин фізичних та юридичних осіб в компанії для встановлення КБВ та зв'язків між ними [2]. Відповідно до Закону КБВ визначається на підставі тесту володіння корпоративними правами компанії або можливість впливу на діяльність останньої.

Так, КБВ вважається фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив (контроль) на діяльність

компанії. Такий вплив може бути: (i) прямий, тобто безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи, або (ii) непрямої, ознакою якого є здійснення фактичного контролю, який може проявлятися, наприклад, через: право контролю, володіння, користування або розпорядження всіма активами чи їх часткою; право на отримання дивідендів; право здійснювати вирішальний вплив на формування складу та/або результати голосування органів управління; право приймати обов'язкові до виконання рішення, що мають вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, незалежно від формального володіння [3].

Важливо зазначити, що встановлені Законом вимоги були розроблені для досягнення відповідності правової системи України у сфері протидії відмиванню доходів до критеріїв, що висуваються Європейським Союзом, і зосереджені саме на врегулюванні процедури розкриття юридичними особами своїх КБВ. Системний аналіз положень Закону, зокрема, визначення таких термінів у ст.1 Закону, як «верифікація», «КБВ», «дані, що дають змогу встановити КБВ», «належна перевірка», «структура власності», у ч. 21-23 ст. 17 та ст. 17-1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» (далі – Закон про держреєстрацію), спонукає до висновку, що такі положення націлені на розкриття відомостей саме КБВ юридичних осіб [3; 4; 5].

Натомість, вивчаючи Положення, можна побачити, що встановлені ним правила значно перевищують обсяг вимог для розкриття юридичними особами відомостей, передбачених Законом, виходячи за межі розкриття суто КБВ, встановлюючи вимогу щодо розкриття всієї корпоративної структури власності компанії.

Вимоги щодо форми та змісту Структури, передбачені Положенням, були сформовані та затверджені Міністерством фінансів на виконання Закону та Закону про держреєстрацію, як підзаконний нормативно-правовий акт, з метою надання юридичним особам детальних критеріїв та уточнення вимог законодавця щодо розкриття КБВ. Так, у п.1 Положення зазначено, що це «Положення розроблено та відображає, форму і зміст структури власності, яка з метою вста-

новлення кінцевого бенефіціарного власника має в обов'язковому порядку надаватися державному реєстратору» [2].

Водночас далі в п. 4 Положення зазначена вимога щодо надання відомостей про Структуру, яка включає інформацію про всіх акціонерів власника української юридичної особи, включаючи акціонерів за межами України, додаючи до Структури офіційні документи, що підтверджують належність цим особам корпоративних прав [6, с. 13]. Далі в абз. 1 п. 7 Положення також передбачено, що в Структурі зазначаються усі особи, які прямо чи опосередковано володіють однією юридичною особою самостійно чи спільно з іншими особами [2].

Виходячи з зазначеного, можна дійти висновку, що *всі учасники юридичної особи та кожної особи у кожному ланцюгу володіння корпоративними правами юридичної особи мають бути відображені в Структурі, та відомості щодо них мають бути розкриті.* На думку авторів, цей припис Положення значно перевищує обсяг розкриття інформації, передбачений Законом, та встановлює для юридичних осіб необґрунтоване правило щодо розкриття, окрім КБВ, всіх її учасників / акціонерів.

Необхідно також зазначити, що вже згаданим п. 4 Положення Мінфін встановлює вимогу щодо надання державному реєстраторові/нотаріусу документів, *що підтверджують належність особам корпоративних прав у юридичній особі-нерезиденті* [3; 4]. Ця вимога безпідставно розширює вичерпний перелік документів, який має надаватися державному реєстратору/нотаріусу для вчинення реєстраційних дій, зокрема щодо розкриття відомостей про КБВ, передбачений ч. 4 ст. 17, ч. 4 ст. 17 та ч. 17-1 Закону про держреєстрацію. На переконання автора, вимоги Положення не повинні змінювати, а тим більше, розширювати зміст положень Закону про держреєстрацію, передбачаючи подання додаткових документів [6]. Таким чином, згадані вимоги Положення є незаконними, адже не передбачені законодавством про боротьбу з відмиванням доходів та державною реєстрацію.

У цьому контексті постає питання порушення принципу «достатності інформації», адже законодавчі норми фактично втручаються в конфіденційну інформацію та порушують баланс приватних інтересів юридичних осіб (Наказ Міністерства фінансів України № 440). Треба зазначити, що через окреслену проблему суди вже стикнулись з оскарженням Положення в судовому порядку. Так, наприклад, у жовтні 2021 року, Окружний адміністративний суд м. Києва відкрив провадження у справі № 640/28460/21 до Міністерства фінансів з позовом про визнання Положення протиправним та нечинним.

Враховуючи вищезазначене, необхідно детальніше сконцентруватись на питанні походження

зазначених вимог. На початку європейських інтеграційних процесів однією з вимог до України була імплементація та виконання Україною вимог четвертої Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року (далі – **Директива**). Директива встановлює, що «бенефіціарний власник» означає будь-яку фізичну особу або осіб, які є кінцевими власниками або контролерами компаній, від імені яких здійснюється транзакція та передбачає встановлення та розкриття КБВ [2]. Для дотримання законодавства про відмивання коштів Директивою не передбачено визначення та розкриття всіх осіб, які мають корпоративні права в компанії, в тому числі через ланцюг контролю та/або володіння. Таким чином, норми Закону та Положення суперечать європейським стандартам. У цьому контексті треба дослідити функціонування законодавства про запобігання відмиванню доходів на прикладі країн ЄС та інших держав.

Так, у Європейському правовому просторі зазначене питання регулюється Директивою, прийнятою на підставі Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, ратифікованою Україною від 17.11.2010 року (далі – Конвенція). Стаття 13 Конвенції одним із заходів для запобігання відмиванню грошей зазначає здійснення ефективної процедури фінансового моніторингу разом із наданням повної інформації про юридичну особу [4]. Потреба в точній і актуальній інформації щодо КБВ є ключовим чинником у відстеженні злочинців, які могли б у іншому разі приховувати свою особу за корпоративною структурою.

Так, відповідно до положень Директиви та Конвенції, держави – члени ЄС повинні забезпечити, щоб суб'єкти, зареєстровані на їх території, згідно з національним правом одержували та мали достатню, точну та актуальну інформацію щодо бенефіціарного володіння ними. Звичайно, ця інформація подається додатково до основної інформації, такої як назва компанії, адреса, свідоцтво про реєстрацію та юридичне володіння [7]. З метою поліпшення прозорості для боротьби зі зловживанням юридичними особами держави-члени повинні забезпечити збереження інформації про бенефіціарне володіння в центральному реєстрі, розташованому за межами компанії, у повній відповідності з правом Союзу [4; 7]. Отже, держави-члени з цією метою використовують спеціальну центральну базу даних або реєстр підприємств, або інший центральний реєстр (наприклад, у комерційному реєстрі, реєстрі компаній, як зазначено в статті 3 Директиви 2009/101/ЄС Європейського Парламенту та Ради, або в публічному реєстрі), у яких збирається

інформація про КБВ. Треба зазначити, що європейське законодавство передбачає, щоб інформація, що міститься в таких реєстрах, була, з поміж іншого, достатньою [4].

Іншим питанням, релевантним під час розкриття інформації про КБВ, є порядок доступу до такої інформації. Держави-члени повинні забезпечити, щоб у всіх випадках така інформація була доступна компетентним органам, а також надавалася певним суб'єктам у разі проведення останніми заходів фінансового моніторингу [12]. Доступ до даних про КБВ у Європі можуть також мати і інші особи, які можуть продемонструвати законний інтерес стосовно відмивання грошей, фінансування тероризму та пов'язаних правопорушень як корупційні діяння, податкові злочини та шахрайство. Такі особи, відповідно до положень Директиви, можуть одержувати доступ до інформації про бенефіціарне володіння згідно з правилами щодо захисту даних [7]. Такі особи або організації, отримують доступ до імені, місяця та року народження, громадянства та країни проживання КБВ, а також характеру та обсягу наявного відсотку володіння чи контрольованого впливу. Важливо, що доступ до інформації про КБВ має відповідати правилам щодо захисту даних. З цією метою для отримання інформації з реєстру особа повинна пройти онлайн-реєстрацію та сплатити певну суму за користування реєстром [4; 9; 10].

Із огляду на зазначене можна зробити висновок про те, що, на відміну від українського регулювання процедури фінансового моніторингу на підставі Закону, норми Директиви та Конвенції встановлюють чіткі критерії щодо достатності запитуваної інформації про КБВ. Важливо зацентрувати увагу на тому, що обсяг необхідних даних обмежується тільки загальними даними про компанію та даними про КБВ. Останні зберігаються та надаються в доступ з урахуванням правил конфіденційності та збереження приватних інтересів власників корпоративних прав компаній [7; 9; 11]. На відміну від вимог Положення, Директива не має жодних вимог щодо розкриття всієї корпоративної структури компанії із зазначенням кожного учасника або акціонера, які навіть не являються КБВ [4]. Такий підхід є логічним, адже метою фінансового моніторингу відповідно до Закону є розкриття саме КБВ, а не всіх суб'єктів, які беруть участь у компанії.

Іншим важливим моментом є визнання європейським законодавцем того, що мета Директиви, спрямована на захист фінансової системи шляхом запобігання, виявлення або розслідування відмивання грошей та фінансування тероризму, не завжди може бути досягнута державами-членами. Причиною цього є те, що окремі заходи, ухвалені державами-членами для захисту своїх фінансових систем, можуть бути неузгодженими з приписа-

ми верховенства права та національної публічної політики. Згідно з принципом пропорційності, викладеним у зазначеній статті, ця Директива не виходить за рамки необхідного для досягнення такої мети [2].

Отже, для збереження балансу верховенства права та приватного інтересу, вкрай важливо дотримуватись правил щодо обсягу інформації, що має розкриватись.

Так, на думку авторів, повноважні органи повинні контролювати дотримання жорстких мір захисту для гарантування використання інформації про КБВ тільки дозволеним чином та відповідно до норм недоторканості приватного життя та захисту даних. Інформація, що отримується у рамках обміну, повинна бути захищеною положеннями конфіденційності [4; 7].

На підставі вищезгаданого формування механізму для здійснення функціонування системи фінансового моніторингу повинно відбуватись на основі сукупності базових принципів конституційного характеру: принципу достатності, принципу пропорційності запитуваним вимогам, принципу конфіденційності, принципу захисту інформації, принципу дотримання приватних інтересів, принципу комплексності, принципу гнучкого реагування [13]. Згідно з принципом достатності в кожній приватній моделі повинна використовуватись тільки певна інформація з необхідною точністю [14].

У межах окресленого питання необхідно зазначити, що стаття 13 Конституції України передбачає, що держава *«забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання»* [15]. З цього приводу Конституційний Суд України у справі від 22 липня 2020 року № 8-р(І)/2020 зазначає, що передбачені частиною четвертою статті 13 та статтею 41 Основного Закону України *«гарантії захисту права власності поширюються на корпоративні права учасника господарської організації. Тому втручання в корпоративні права учасника господарської організації має бути зумовлене суспільною необхідністю, здійснюватися відповідно до закону з дотриманням принципу верховенства права та застосуванням заходів, які не є надто обтяжливими для його прав і свобод. Запроваджуючи нормативне регулювання суспільних відносин щодо реалізації учасником господарської організації корпоративних прав, законодавець має ухвалювати відповідні галузеві закони, дотримуючись єдиних конституційних принципів та забезпечуючи розумне співвідношення інтересів кожного з учасників правовідносин»* [16]. Отже, в контексті тлумачення доступу та використання інформації про компанії та, зокрема, корпоративних прав її учасників, має дотримуватись зазначений баланс інтересів у вимірі захисту права власності та корпоративних прав. Це означає, що межі витребуваної інформації мають чітко зберігатись

та не можуть виходити за рамки основної мети [10]. В цьому контексті ще одне рішення Конституційного Суду України заслуговує на увагу. Рішення від 5 червня 2019 року № 3-р(І)/2019, яке зазначає наступне: «...право власності не є абсолютним, тобто може бути обмежене, однак втручання у це право може здійснюватися лише на підставі закону з дотриманням принципу юридичної визначеності та принципу пропорційності, який вимагає досягнення розумного співвідношення між інтересами особи та суспільства. У разі обмеження права власності в інтересах суспільства пропорційними можуть вважатися такі заходи, які є менш обтяжливими для прав і свобод приватних осіб з-поміж усіх доступних для застосування заходів» [17]. Підтверджується зазначена позиція і рішеннями Європейського суду з прав людини («ЄСПЛ»). Так, наприклад, можна відзначити три недавні та схожі справи проти Угорщини, а саме: *Kothencz v. Hungary*, заява № 29258/16, рішення від 13 жовтня 2020 року; *Agro-Pacht Kft. v. Hungary*, заява № 31185/14, рішення від 13 жовтня 2020 року; *Szajki Mezogazdasagi Zrt v. Hungary*, заява № 11100/15, рішення від 13 жовтня 2020 року, в яких ЄСПЛ підтвердив згаданий принцип пропорційності у відношенні до дотримання інтересів сторін та захисту прав власності: «втручання у мирне користування майном має забезпечити «справедливий баланс» між суспільними інтересами та основними правами особи. Зокрема, має існувати розумне співвідношення пропорційності між використовуваними засобами та метою, яку прагнуть досягти у будь-який спосіб, який негативно впливає на інтереси права власності суб'єктів захисту». Це розуміння загального функціонування та дотримання принципів пропорційності в розрізі права власності необхідне для розуміння і для більш вузьких сфер застосування [18]. Після дуже спірної заяви Європейської інспекції захисту даних (EDPS) щодо застосування принципу пропорційності окружний суд Гааги від 18 березня 2021 року підтвердив, що є всі підстави сумніватися в обґрунтованості європейських директив щодо відмивання грошей, що лежать в основі корпоративних реєстрів, які розкривають інформацію про КБВ. Суддя Гаазького суду ухвалив, що не можна виключати, що вищий європейський суд, Суд ЄС (СЈЕU), дійде висновку, що публічний характер реєстру не відповідає принципу пропорційності. Оскільки місцевий суд Люксембургу вже передав питання про це в Суд ЄС, голландський суд у спрощеному провадженні не вважав за потрібне ставити питання і про це. Апелянт по справі, організація Privacy First, оскаржила рішення цього спрощеного розгляду, передавши справу до апеляційного суду Гааги. «Реєстр УВО поставити приватні інтереси та корпоративні права на право власності, що є конфіденційними,

на відкритий доступ мільйонів людей», – коментує адвокат Privacy First Отто Волгенант з *Boeckx Attorneys*. З усіх боків висловлюються сумніви, що це ефективний інструмент у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Вчені приводять аналогію: це все одно, що використовувати кувалду, щоб розколоти горіх, – точно спрацює, але необов'язково використовувати таку значну силу, як кувалда, для цієї мети. Отже, йдеться саме про дотримання принципу співрозмірності та пропорційності. Остаточне рішення з цього питання прийме Суд ЄС. Так, з точки зору подання інформації про бенефіціарне володіння система фінансового моніторингу має бути спрямована на прийняття оптимальних управлінських рішень на підставі отримання обсягу інформації, який буде пропорційним першочерговій ідеї щодо розкриття КБВ та буде дотримуватись загального принципу пропорційності щодо права власності.

З огляду на світовий досвід функціонування процедур фінансового моніторингу та ведення корпоративних та бізнес-реєстрів можна зазначити наступне. Так, після практичного опрацювання та дослідження світових баз даних та різномірних реєстрів країн можна дійти висновку, що в більшості з них доступ до інформації про компанії та, зокрема, обсяг такої інформації, є досить обмеженими. Так, наприклад, у більшості європейських країн, які підпадають під регулювання згаданої Директиви, таких як Німеччина, Франція, Нідерланди, Іспанія та інші [10], подивитись інформацію про учасників або засновників можливо тільки за умови отримання платного витягу [9]. В реєстрах Норвегії, Швейцарії, США, Монако, Кіпру навіть мінімальний витребуваний обсяг інформації, враховуючи дані про КБВ, є недоступними [11]. Звичайно, інформація про всіх учасників компанії також є закритою у всіх країнах.

Цікавим є приклад системи фінансового моніторингу США. У жодному із американських штатів, навіть отримавши платний витяг та пройшовши реєстрацію в реєстрі, не можна дізнатись інформацію про директора, про КБВ, про статус актуальних учасників, про засновників компанії. Попри це, всі зазначені дані безсумнівно є предметом дослідження відповідних уповноважених органів фінмоніторингу, зокрема банків [13]. Так, банками проводиться процедура, відома як «KYC». KYC дослівно розшифровується як Know Your Client (Знай свого клієнта), а буквально означає певні правила перевірки клієнтів, які використовують банки, біржі та інші компанії, що працюють з грошима приватних осіб. Процедура KYC спрямована на попередження та виявлення протиправного і шахрайського ведення діяльності, відмивання грошей та фінансування тероризму. Український бізнес не є винятком, та процедура KYC поступово знаходить своє відображення

і в контексті українського законодавства про запобігання відмиванню доходів. Відповідно до рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду та FATF 40 внутрішня політика будь-якого банку повинна передбачати процедуру КУС, а отже, застосування такого інструменту в Україні є тільки питанням часу [12]. Натомість якщо виконання вимог КУС суб'єктами підприємницької діяльності є цілком логічним та обґрунтованим, то розкриття інформації про компанію та її КБВ в обсягу передбачуваному чинними нормами законодавства про запобігання відмиванню доходів, у нашій країні є неоднозначним.

Враховуючи викладене, постає питання щодо оптимальності регулювання процедури фінансового моніторингу в Україні на підставі Закону та правил щодо розкриття КБВ відповідно до Положень та зразків Структур. У процесі аналізу викладених аспектів процедури розкриття КБВ формується висновок щодо неспіврозмірності обсягу запитуваної інформації від українських юридичних осіб із стандартами ведення відповідного фінансового моніторингу в ЄС та практичним функціонуванням систем корпоративних реєстрів в різних країнах.

Висновки. Таким чином, на думку авторів, актуальні вимоги мають бути скореговані повноважними органами. Так, Міністерство Фінансів України, відповідальне за ведення політики щодо запобігання та протидії легалізації та відмиванню доходів, має внести зміни та уточнення до порядку складання Структур та об'єму інформації, зазначеного в Структурах, окрім КБВ, відносно акціонерів компанії на різних ланках та проміжках участі. Навіть якщо зазначені зміни не будуть внесені на рівні Постанови та Закону, Міністерство юстиції України, відповідальне за адміністрування державних реєстрів, має виключити із Закону про держреєстрацію вимогу щодо подачі юридичними особами Структур з таким об'ємом інформації, який наразі є обов'язковим. Це пов'язано з тим, що навіть якщо зазначені відомості таки будуть подаватись суб'єктам вторинного фінансового моніторингу, зазначена інформація не буде розкрита державним реєстратором та внесена та відображена у відкритому публічному доступі в Реєстрі. Виконання окреслених змін буде важливим кроком на шляху до пристосування українського законодавства із запобігання відмиванню доходів як до європейських стандартів цієї сфери, запроваджених Директивою, так і до усталеної практики функціонування публічних корпоративних реєстрів по всьому світу.

Отже, у цій статті проаналізовано питання щодо співрозмірності запроваджених в Україні вимог розкриття КБВ, дотримання приватних інтересів юридичних осіб та обсягу витребуваної інформації відповідно до європейських стандар-

тів верховенства права, а також конституційних принципів пропорційності та достатності. У статті висвітлено актуальні проблеми законодавчих вимог щодо розкриття українськими юридичними особами інформації про свою корпоративну структуру та зв'язки бенефіціарного контролю та/або володіння, а також обсяг, межі і порядок подання такої інформації відповідно до встановлених вимог у вимірі конституційних принципів, міжнародного досвіду регулювання зазначеної сфери.

Література

1. Зразки складання схематичного зображення структури власності затверджені Міністерством фінансів України та оприлюднені на офіційному веб-сайті Міністерства фінансів України у рубриці «Фінансовий моніторинг». URL: https://mof.gov.ua/uk/samples_of_drawing_up_a_schematic_representation_of_the_ownership_structure-517
2. Про форму та зміст структури власності: Положення Міністерства фінансів України від 19.03.2021 № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0768-21#Text>
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
4. Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму: Директива (ЄС) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 року. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/4%20EU%20Directive%20ukr.pdf>
5. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
6. Про затвердження Принципів опрацювання одержаної від суб'єктів первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та критерії проведення аналізу таких операцій: Наказ Міністерства фінансів України № 440 від 02.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1087-21#Text>
7. Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних: Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24.10.1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_242#Text
8. Керівництво FATF щодо протидії фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Імплементация фінансових положень Резолюцій Ради безпеки ООН з протидії розповсюдження зброї масового знищення. URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/kerivnytstvo_FATF.pdf
9. Accessing company registers using the right to know. URL: <https://www.access-info.org/company-registers/>
10. Find a company section of the European e-Justice Portal. URL: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_

company-489-en.do URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=EN>

11. Business Registers in EU Countries. URL: https://e-justice.europa.eu/106/EN/business_registers_in_eu_countries?INTERNATIONAL&member=1

12. Міжнародні стандарти щодо боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму та розповсюдження зброї масового знищення – рекомендації FATF 2012 року (зі змінами станом на жовтень 2018 року). URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/FATF%20Recommendations_UKR_Міністерства_фінансів_України_12_2018.pdf

13. Заява про наміри Егмонтської групи: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/mizhnarodne-spivrobotnictvo/mizhnarodni-standarti/inshi-standarti/dokumenty-egmontskoji-grupi.html>

14. Плікус І. Й. Регіональні перспективи. *Полтава*. 2003. № 2–3. С. 28–35. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14035624.pdf>

15. Конституція України: станом на 2021 р.: відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2021. 82 с.

16. Рішення Конституційного Суду України (Перший сенат) у справі за конституційною скаргою Акціонерного товариства «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «АВАНПОСТ» щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого частини п'ятої статті 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 22 липня 2020 року № 8-р(І)/2020.

17. Рішення Конституційного Суду України (Перший сенат) у справі за конституційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю «МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ Україна» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців двадцять четвертого, двадцять п'ятого, двадцять шостого розділу І Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо уточнення деяких положень та усунення суперечностей, що виникли при прийнятті Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» від 5 червня 2019 року № 3-р(І)/2019.

18. Андрушко І.П. Категорія «публічний інтерес» у конституційному праві: поняття та зміст. *Часопис Київського університету права*. 2011/4. С. 137–141. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2011_4/137.pdf